

VENELAGET OLAV H. HAUGE

Medlemshefte for Venelaget Olav H. Hauge, stifta 1999

Nr. 1
April 2010

I dette nummeret kan du lesa om fylgjande:

- s. 2 – Nytt frå Venelaget!
- s. 3 – Hauge-seminar i Ulvik, 16. september 2010
- s. 5 – Ung poesi i Hordaland 2010
- s. 6 – Om "Uppskoke", svar til Johs Bleie.
Av Bodil Cappelen
- s. 9 – "Olav H. Hauge på Hauge". Av Berit Vatne Vik
- s. 13 – "To merkelege opplevingar". Anonym
- s. 15 – 'Eit og anna janglestrået freistar liv i gruset' –
Janglestrå, Olav H. Huges siste diktbok?
Av Stefan Andreas Sture
- s. 39 – Referat frå styremøte, 19. oktober 2009
- s. 40 – Referat frå styremøte, 22. februar 2010
- s. 43 – Vedtekter for Venelaget Olav H. Hauge
- s. 44 – Styret og adresser

NYTT FRÅ VENELAGET!

Det er snart tid for poesifestival att, og temaet i år vert “kvardag”.

Programmet vert lansert 1. juni, og i mellomtida kan ein halde seg orientert om planane for festivalen på den nye og flotte nettstaden arrangørane no har lansert: www.poesifestival.no. Me minner samstundes om den nye nettstaden til det aktive Haugesenteret: www.haugesenteret.no og nettstaden som Norsk Plan har utarbeidd: www.forfattar.net/olavhauge.

I tillegg til vår eigen nettstad, www.venelagethauge.no, har alle interesserte no fleire kjelder til å halde seg orientert om kva som finn stad innan formidlinga av Olav H. Hauge og diktinga hans. Nytt av året i Ulvik er og hendinga “Harding Folk” som finn stad 1.-3. mai (www.hardingfolk.no). Her vert kunstnarane Lars Osa og Sigbjørn Bernhoft Osa markert i form av konsertar og ymse arrangement. Det er snart ikkje anna råd enn å flytta til Ulvik om ein skal få med seg alt som føregår der dette året!

Haugesenteret kunne nyleg melda at Olav H. Hauge-stiftinga og Nynorsk kultursentrum i Ørsta drøftar samanslåing, og at det er vedteke ein omfattande intensjonsavtale: “Målet er å semjast om ein konsolideringsavtale i juni. I så fall blir det planlagde Haugesenteret ein del av Nynorsk kultursentrum frå 1.1.2011”, heiter det i pressemeldinga. Nynorsk kultursentrum eig og driv Ivar Aasen-tunet og Dei nynorske festspela i Ørsta. Målet no er å etablere Haugesenteret som eit internasjonalt senter for poesi.

Som i 2008 arrangerer Venelaget eit fagleg seminar som innleiing til sjølv Poesifestivalen. Denne gongen samarbeider me med Høgskolen i Bergen, og programskisse er utarbeidd av m.a. professor i kunsthøgskole, Aslaug Nyrnes. Me vonar at fleire av medlemene våre kan ta del i dette, og ber om at alle interesserte melder seg på!

HAUGE-SEMINAR I ULVIK, 16. SEPTEMBER 2010

Som i 2008 vert årets poesifestival innleidd med eit fagleg seminar. Tema for seminaret denne gongen er ulike typar performativt arbeid knytt til Hauge sin poesi, og opplegget er tenkt som ein blanding av plenumsøker og arbeid / diskusjonar i grupper.

Hauge i performativt perspektiv

Tid: Torsdag 16. september 2010, kl. 12.00-18.00.

Stad: Ulvik kurs- og konferansesenter / Haugesenteret i Ulvik.

Arrangør: Senter for kunstfag, kultur og kommunikasjon, Høgskolen i Bergen og Venelaget Olav H. Hauge.

Utdrag frå programskissa:

”I poesi ligg rytme, melodi og musikalitet. I poesi ligg fargar, metaforar og bilete. Poesi er oppleving og refleksjon. På ein særeigen måte har Olav H. Hauge sin poesi alle desse sidene. (...)

Dette seminaret vil få fram den *fleirfaglege* Hauge. Kjernen vil vere utvalde tekstar frå Hauge sin produksjon. Tekstane skal ikkje primært lesast analytisk akademisk, i staden skal tekstane tolkast gjennom ulike typar *performativt* arbeid, og studiar av slikt arbeid - opplesing, musikk, biletskaping, bildebokproduksjon.

Aktuelle spørsmål vil vere: Kva for plass og rolle kan *opplesing* ha i arbeid med litteraturforståing og -formidling i skulen? Kvifor og korleis er opplesing ein 'tolkande aktivitet' - og korleis kan dette brukast i undervisninga? Korleis kan t.d. ulike lesemåtar demonstrere klanglege og rytmiske forhold i eit dikt? Kva skjer med tekstane når dei blir famførte; kva er den estetiske verknaden av å la Hauge sine dikt 'lyde' i rommet, frå

person til person? Og kva skjer når ein lar framføringa vere *multimedial* (samarbeid mellom opplesing, musikk og bilete)? (...)

Det er seminaret sin grunnidé at ein gjennom desse ulike performative tilnærmingane får fram tekstane sitt didaktiske potensiale. Korleis kan møtet mellom ulike kunststartar skape nye tilnærmingar til Hauge-tekstane?”

Praktisk opplegg:

Seminaret er tenkt tredelt:

- eit kort performativt innslag (ev. vising av utdrag frå DVD - *Kom ikkje med heile sanningi*, HiB 2008).
- arbeid i verkstad - deltakarane vert fordelt på arbeidsgrupper med musikk, opplesing, biletskaping og barnelitteratur som tema.
- plenumsøkt med refleksjonar og teoretiske perspektiv på det performative / didaktiske.

Påmelding:

Send namn og adresse til: post@venelagethauge.no

Påmeldingsfrist: 1. juli 2010

Seminaravgift: 500 kr

Betal innan 1. juli til: 3450.30.01960, ved “Kasserar A.K. Oppheim”

Påmelding vert stadfesta på e-post. Seminaret vil ha omlag 30 plassar, så det gjeld å vere tidleg ute med påmelding.

Ved spørsmål om opplegget, ta kontakt med:

Øystein Hide, Venelaget Olav H. Hauge (oystein.hide@fof.uib.no)

Aslaug Nytnes, Høgskolen i Bergen (aslaug.nytnes@hib.no)

UNG POESI I HORDALAND 2010

Ung Poesi i Hordaland - Utlysing

Venelaget Olav H. Hauge og Hordaland fylkeskommune i samarbeid med Ulvik Poesifestival, skipar til ei litterær tevling i poesi kalla "Ung Poesi i Hordaland". Prisen er på kr 10 000 og kan delast opp. Prisen kan berre gå til uprenta tekster.

Alle ungdomar som bur i Hordaland og som er i alderen mellom 18 og 25 år kan delta. Forfattarar som har debutert kan ikkje delta.

Vilkår for å delta: 5 uprenta poesitekstar og dessutan namn, yrke, alder og adresse. Tekstane vert vurderte av ein uavhengig faglitterær jury, som er oppnemnt av tilskiparane. Namn vil ikkje bli lagt fram for juryen.

Prisvinnarane vil bli varsla på førehand. Prisutdeling vert fredag 17. september under Ulvik Poesifestival.

Lysing og informasjon om tevlinga finn de også på: www.poesifestival.no, www.venelagethauge.no og www.hordaland.no

Frist for tevlinga er fredag 25. juni 2010.

Forslag skal sendast til: post@venelagethauge.no

Ved spørsmål om tevlinga, ta kontakt med:

Øystein Hide, Venelaget Olav H. Hauge (oystein.hide@fof.uib.no)

OM “UPPSKOKE”, SVAR TIL JOHS BLEIE.

AV BODIL CAPPELEN

I førre nr. av medlemsheftet har Johs Bleie nokre spørsmål til diktet «Uppskoke».

I juli 2008 skulle eg lesa eit par dikt av Olav på ei kro her i Son. Det var svært varmt, folk sat i hagen til Cafe Neptun og drakk øl, og eg hadde funne ut at eg ville lesa Uppskoke. Eg hadde med meg ein musikar frå Skien, Ragnar Sør Olsen.

Då eg førebudde meg ville eg og sjå på diktet på nytt i originalutgåva i «Glør i oska».

Eg minnest då Olav skipa til «Dikt i Samling» i 1984. Eg vart no spurd kva eg tykte, etter at han hadde endra i dikta sine her og der. Den fyrste strofa Johs Bleie nemner sa han ikkje noko om, men han har venteleg tykt ho var litt haltande i rytmen:

«Det frettet i grendi/ som alt plar gjera/ kva tid uppskoke-/ kvelden sku vera.» stod det fyrst. Dette har han retta til:

«So onna dei på/ med kjempenupp,/ til kvelden kom/ det skal skakast upp.»

Ein må jo seie at dette er enklare og betre.

Den andre strofa tok han vekk for han tykte ikkje ho var god. Det hugsar eg han sa.

Men så kan ein spørja med Johs Bleie, kvifor er ikkje dei siste to strofene i diktet der lenger? Det er jo så fin og roleg stemning i dei

strofene, nokre av karane har sovna, nokre stavrar seg ut, månen dreg over Kvasshovd i ruta, – ein ny dag gryr.

Dei to siste strofene står for seg sjølve, på hi sida. Eg trur Olav ved eit mistak har gløymt å ta dei med.

For det kan vere ei slags avslutting dette og:

«-Skål! sa han Torstein,

og flidde til sonen.

-Skål! sa han Kolbein,

og nikka til månen.

-Skål, gode grannar!

kom det frå bordet,

og hine rundt gilen

tok dei på ordet.

---»

(Olav ville no aldri ha avslutta eit dikt med tre tankestrek ---)

Då eg hadde oppdaga at dei siste to strofene hadde dotte ut, ringde eg til Samlaget.

Pocketutgåva av Dikt i Samling var nett sendt til trykkeriet. Dei to siste strofene må med, sa eg. Dei kom med. Det var for seint å brekka om, så dei vart pressa inn på siste side av diktet.

I 2010 kjem eit nytt opplag av Dikt i Samling, i ny bokbunad, og då kjem dei to siste strofene med.

Medan me ventar kan de gjera som eg, skriv dei inn i boka dykkar!

Her er dei:

Leid fram på morgonen
stavra dei ut,
han Nils og han Lars,
han Hans og han Knut.
Dei reita og remja
og huja og suta
til månen som drog
yver Kvasshovd i ruta.

Inne med gilen
låg Torstein og sov,
men på hi sida drengen,
Gud skje lov.
- Gilen var tom,
og ausa var klovi,
då soli keik inn
gjenom sprekka i novi.

”OLAV H. HAUGE PÅ HAUGE”. AV BERIT VATNE VIK

Denne teksten stod opphaveleg på trykk i boka Osterøy i soge og samtid - Sogeskrift for Osterøy frå 2008. Teksten er gjeve att med løyve frå forfattar og utgjevar (Osterøy Sogelag og Osterøy museum).

Berit Vatne Vik, f. 1933, frå Seim i Lindås, busett i mange år i Lonevåg og seinare på Vik. Stod bak Osterøy Galleri i Lonevåg i mange år. I seinare år har ho gjeve ut fleire barnebøker.

”Er mannen vorten kjend og stor nok, er alt han sa og gjorde forvitneleg, kor smått det er”, står det i ei av dagbøkene hans.

I 1968 var eg på to litteraturkurs der Olav H. Hauge var tilstades. Gartnaren frå Ulvik, som i år vert feira med 100-årsjubileum. Den som har høyrte Hauge lesa eigne dikt, kunne lett verta bergteken, og det vart eg.

*Det er den draumen me ber på
at noko vidunderleg skal skje,
at det må skje -
at tidi skal opna seg,
at hjarta skal opna seg,
at dører skal opna seg,
at kjeldor skal springa -
at draumen skal opna seg,
at me ei morgonstund skal glida inn
på ein våg me ikkje har visst um.*

Olav H. Hauge hadde ein veldig sterk aura. Det merktest når han var i rommet. Kanskje det var tankane hans som var så sterke? - ”Tanken. Tanken er det finaste som finst”, sa han.

I 1986 var me forlengst flytta til Lonevåg. ”Galleri Osterøy” var skipa i 1984. Langt inni meg hadde eg ein draum om å få Olav H. Hauge til Osterøy. Han hadde gifta seg med Bodil Cappelen, ein kjend og dyktig biletvevar.

- Tenk om Bodil Cappelen ville stilla ut teppe i ”Galleri Osterøy”?
- Tenk om ho ville koma til opninga?
- Tenk om ho hadde Olav H. Hauge med seg?
- Tenk om han ville lesa dikt?

Brev vart sendt. Brev kom tilbake. Bodil Cappelen ville gjerne stilla ut i ”Galleri Osterøy”, men ho hadde ikkje fleire teppe. Me kunne spørja om å få låna ”Foss i svart berg” hjå Bergen Billedgalleri. Derimot kunne me få stilla ut original-akvarellane til ABC-boka som skulle koma på Samlaget til hausten (1986). Og ho ville gjerne koma på opninga. ”Det kan jo hende at Olav H. Hauge (som jeg er gift med) også blir med.”

Galleriet allierte seg med Folkeakademiet for å finansiera opplegget, og med Osterøy Mållag for at flest mogleg skulle få del i dette. Oddmund Vevle var formann, og me planla bok- og bladkveld på Hauge med Olav H. Hauge. Det ville låta bra!

Bodil Cappelen godkjende opplegget, med forbehold: Me kunne *ikkje* reklamera med Olav H. Hauge. I månadsvis gjekk me og funderte på *kva* me kunne ha i bakhand om han ikkje kom, eller ikkje ville lesa!

Så kom endeleg dagen, fredag 14. november.

Dei skulle overnatta hjå oss. Eg var i galleriet og venta på dei. Grudde meg fælt, både til *han* skulle koma, og endå verre: At han ikkje kom.

Den vesle bilen til Bodil Cappelen stansa framfor galleridøra. Olav H. Hauge steig ut. Letten var stor, men eg såg med ein gong at han var litt sur. Eller kanskje han berre var trøytt? Det var ein lang biltur frå Ulvik til Osterøy. Det stakk litt i samvitet mitt. Kva hadde eg no stelt i stand?

”Foss i svart berg” var kome på galleriveggen. Dei tykte det var kjekt å sjå teppet att. Det var Hauge som hadde gjeve det namn. Ho likte utstillingslokalet. Bileta skulle me hengja opp i ”Framhall” om kvelden, og flytta dei hit att neste dag.

Så skulle me heim til oss i Nesjavegen. Bodil Cappelen kørde om Neset, og eit stykke oppe i brekka stansa ho bilen. Der låg løa til Ivar i Neset på høgre sida av vegen. Eg har aldri opplevt eit humør som har snudd så fort. Olav H. Hauge vart så begeistra for løa til Ivar’n at han kom i storslag. Det var berre litt brakakledning som skulle til. Seinare vart alt berre velstand.

Etter middagsluren ville dei sjå seg om. Det regna, og det var nett då dei grov ut tunellen til Bysheim, så Lonevågen var ei einaste grebba. Men dei var levanda opptekne av alt dei såg, og det var inga tilgjersle då dei sa at det var så fint her!

Om kvelden var det bok- og bladkveld på Hauge. Gjestane frå Ulvik var i storform. Ovundra den fine salen i ”Framhall”. Ånda.

Akvarellane vart hengde på veggen. Bodil hadde fått fram humor og poesi i bileta. Me såg kor vakker ein stor H kunne vera mot ein blå himmel. Tekstane som Hauge hadde dikta, var ofte underfundige, sagt med ein liten rev bak øyra.

Dei nynorske bøkene for 1986 låg på borda. Mellom dei Hauge sine samla dikt. Dei ferske ABC-bøkene frå Samlaget dominerte.

Folk fylte salen Jon Jelmert spelte fele. Han og Bodil kjende kvarandre frå før. Bodil Cappelen syntte lysbilete av akvarellane. Og underet hende: Olav H. Hauge las tekstane til.

Alle var storleg nógde, og formannen i mållaget og eg pusta uendeleg letta ut!

Før dei reiste heim att neste dag, tok Nils Nonås oss med til Svenheim, til det gamle ledet der. Han fortalte om dei som gjekk for presten i Hosanger og skar eit hakk i grinda for kvar gong. Ei soge som greip Hauge. Det var skodde og regn, men han merka seg mange halvgøynde kulturminne.

I dagboka skreiv han om turen til Osterøy. Etterordet lyder slik: ”’A beautiful vista’. Sermerkt utsyn. Frå øvste skardet i Kossdalen var eit langt utsyn mot vest, mot Hosanger. Det var regn då me stod der. ’A beautiful vista’ ville ein engelskmann sagt.”

Etterpå tok Nils Nonås oss med til Osterøy museum. Det var gildt å syna fram kulturskattane våre til så oppglødde gjester. Dei ville koma tilbake på ”Liv i gamle stover” sommaren etter, og gledde seg til å sjå Bullahuset og Havrátunet. ”Den er så fin, den Osterøya,” skreiv Bodil Cappelen seinare. Men så kolliderte det med ei tilstelling på Hardanger Folkemuseum, og sidan så vart det ikkje.

Takk til Bodil Cappelen som fekk Olav H. Hauge til Osterøy. Og takk til den gamle løa i Nesjavegen!

”TO MERKELEGE OPPLEVINGAR”. ANONYM

Denne teksten fekk me tilsendt like før jol, og forfattaren vil vere anonym. Me vonar dette innlegget vil inspirera fleire til å sende oss tekstar om Olav H. Hauge og diktinga hans!

Eg kjende ikkje Olav H. Hauge godt, men møtte han nokre gonger. Hadde høyrte han lesa dikt. Første gong på eit helgekurs om moderne lyrikk i 1968. Andre gongen i august same året, på eit litteraturkurs på Fana Folkehøgskule. Det var rundt 60-årsdagen hans. På det kurset var han omgjeven av mange ”prominente” personar, så vesle meg fekk seg ikkje til å ta kontakt.

Etter endt kursveke stod me ein flokk nedanfor folkehøgskulen og venta på bussen til Bergen. Olav H. Hauge stod litt for seg sjølv. Han minna meg om ein veddeløpshest som stod og dirra. Det var ei sterk utstråling frå han. Eg kjende på at no burde eg gå bort til han, men motet svikta.

Då me gjekk av bussen i Bergen, flokka fleire seg om han. Eg stod eit stykke frå, litt lei fordi eg hadde vore feig.

Brått går han ut or flokken og kjem til møtes med meg.

- Sei meg, kjenner ikkje du og eg kvarandre?

- Jau, svarar eg litt skjemd.

- Kvifor kom du ikkje bort og helste på meg, då?

- Nei, no er du blitt så berømt og allting - - -

Då ser han på meg og bles: Pøh!

Fleire år etter at han var død, var me på ein busstur i Bergen. Me skulle avslutta på Aboretet på Minde.

Vêret var tungt og grått. Trafikken gjekk tregt. Eg sat ved vindauga og halvsov. Bussen framfor oss var stogga, og me bremsa.

Eg slær opp augo ... og ser Olav H. Hauge stå i vegkanten.

- Der står Olav H. Hauge og ventar på bussen, seier eg til mannen ved sida mi. Tenkte fort: Er me i nærleiken av Fana Folkehøgskule no? Der skimta eg taka på skulen. Me var omlag der me hadde stått og venta på bussen for lenge sidan. Det må ha vore auraen hans eg såg den augneblinken, for eg er verken synsk eller har overnaturlege evner!

Så kom dagbøkene hans. No var eg blitt forfattar og heldt på med den 3. boka mi. Ein kveld sat eg og las nokre gode råd han gav til oss som skreiv. Det var eit ord eg kjende var viktig for meg, men kva tydde ordet? Me leita i alle ordbøker, også i gamle Ivar Aasen med gotisk skrift. Men nei, ordet var ikkje å finna.

Det er natt. Har sove ei stund. Då høyrer eg brått røysta til Olav H. Hauge.

- Du! seier han. Det er tydeleg at han vil meg noko, men han hugsar ikkje namnet mitt. - Du! seier han ein gong til. Eg vaknar heilt.

- Eg gløymde ein r i det ordet, du!

Eg plasserte r'en på rett stad med ein gong, og no vart det eit ord som var råd å forstå. Dette må eg hugsa til i morgon, tenkte eg.

Ordet har eg framleis i bakhovudet når eg skriv!

‘EIT OG ANNA JANGLESTRÅET FREISTAR LIV I GRUSET’ - *JANGLESTRÅ*, OLAV H. HAUGES SISTE DIKTBOK? AV STEFAN ANDREAS STURE

1. Innledning

1.1 ”Strå som står att”

Vi skal i det følgende lese det som ofte regnes som Olav H. Hauges siste diktbok, *Janglestrå* (1980), for å gi en karakteristikk av denne samlingen og se den i sammenheng med Hauges *ouvré*. For å plassere den i relasjon til hele verket, skal vi først se på noen ytre særtrekk. Hva slags type samling er egentlig *Janglestrå*, hvordan skiller den seg fra og ligner de øvrige?

Den dukket for første gang opp som et tillegg til den utgaven av *Dikt i samling* som kom i 1980. Hvordan skal dens første publisering forstås og hva gjør det med dens stilling i forhold til de andre av Olav H. Hauges diktbøker, og ikke minst til de ulike utgavene av *Dikt i samling*? Vi skal også en rask tur innom Hauge-resepsjonen, for å se på hvordan han ble lest i egen samtid. Dette vil gi oss et innblikk i hvordan forfatterskapet har blitt vurdert, ikke bare i sine deler, men som helhet. Vi skal også se litt på hvordan Hauge selv vurderte sitt forfatterskap.

Deretter skal vi lese selve diktene i *Janglestrå*, og se hvordan de griper tilbake både tematisk og formmessig. Særlig vekt legger vi på diktene som innleder og avslutter *Janglestrå*. Til slutt vil vi prøve å svare på om den er Olav H. Hauges siste diktbok.

1.2 Diktbøker, diktsamlinger, dikt i samling og diktbolker

Det er vanlig i litteraturhistorier og oversiktsartikler å hevde at Olav H. Hauge ga ut sju diktbøker eller diktsamlinger. Men det kan med rette spørres om *Janglestrå* kan regnes som en egen diktbok.¹ Den aldri hatt et liv utenfor *Dikt i samling* eller fått prøve seg på egen hånd.

Betegnelse 'diktbok' og 'diktsamling' brukes om hverandre, ikke bare i litteraturen rundt Olav H. Hauge, men generelt når det snakkes og skrives om lyrikk. Nå kan man kanskje hevde at en *diktsamling* er noe annet enn en *diktbok*. *Dikt i samling* består av en samling av tidligere diktbøker, om vi ser bort fra *Janglestrå*. En samling er nettopp samlet sammen, mens man kan tenke seg at en diktbok er skrevet for å være en sluttet helhet.

I det følgende vil jeg bruke betegnelsen diktbok om Olav H. Hauges bøker før de kom i samling,² og diktbolker om avdelingene i *Dikt i samling* - så kan vi lettere skille de fra hverandre. Av det følger at *Janglestrå* kun har vært diktbolk. Derfor står den kanskje i et sterkere forhold til de andre diktbolkene enn den gjør til diktbøkene, og dermed også til *Dikt i samling* som en helhet.

1.3 *Dikt i samling* og forandring

Skal vi forstå *Janglestrå* i sammenheng med hele verket, må vi også vite noe om utviklingshistorien til nettopp dette verkets helhet. *Dikt i samling* har en egen historie, den er langt mer enn bare en samling av tidligere

¹ Som f.eks Ole Karlsen gjør i en fotnote i sin doktoravhandling: "[...] det kan diskuteres om den skal betraktes som egen samling eller som et tillegg til de øvrige." Men siden det faller utenfor avhandlingens område, velger han å omtale den som en egen samling. (Karlsen 2000:1)

² Som oftest vil det være førsteutgaver, men *På Ørnetuva* (1961, 1962) kom i to utgaver. Andre utgave har et etterord av Ragnvald Skrede. *Spør vinden* (1971, 1973) kom også i to opplag.

diktbøker og dikt. Mens Olav H. Hauge levde kom det ut ni utvalg og samleutgaver av diktene hans. Hauge var selv tildels sterkt involvert i redigeringen av disse samlingene, noe vi blant annet kan lese om i dagbøkene. Selv gjorde han sju ganger, av disse ni, endringer og tillegg. (Se Andersen 2002:220ff) Fra 1972 til 1994 økte *Dikt i samling* fra 362 dikt til 430 dikt (Andersen 2002:221). Det kommer altså til 68 dikt i løpet av disse 22 årene.³ Diktene som kommer til, blir plassert i de forskjellige diktbolkene og i *Janglestrå*. Utover dette, bør man også legge merke til at diktenes rekkefølge forandres innbyrdes. ”[D]ikta blir spreidde rundt i dei tidligare utjevne samlingane, som på denne måten både veks og delvis endrar karakter.” (Andersen 2002:221)

Konsekvensen av dette, er at både de enkelte diktbøkene og *Dikt i samling* gjennomgår betydelige forandringer. Det er viktig å ha klart for seg at diktboka *Glør i oska* (1946) ikke er identisk med diktbolken *Glør i oska* i de forskjellige utgavene av *Dikt i samling* (1972 og senere). Det samme gjelder de øvrige diktbøkene og respektive diktbolker. Dette er en av grunnene til at en distinksjon kan være svært nyttig. Å skille mellom det som finnes i *Dikt i samling* og originalutgavene har blitt gjort i svært liten grad.

Ett eksempel på at det ikke er gjort, er Nina Refseths artikkel om *Dropar i austavind* i boken *Norsk litterær kanon* (2008). Hun skriver at diktboka kom i 1966, men ingenting om hvilken versjon hun forholder seg til (Sæterbakken, Kampevold Larsen 2008:286f). Siden hun gjør et poeng av at åpningsdiktet er ”Sanningi”, må det være *Dikt i samling* fra 1985, eller senere, siden både originalbok og tidligere utgaver av *Dikt i samling* har ”Yver hengjemyri” som åpningsdikt. Hvilken utgave man bruker, kan altså ha konsekvens for lesningen.

³. Dette er litt grovt regnet, fordi jeg her ikke tar hensyn til at dikt også byttes ut. Det vil si at det kommer til dikt som ikke synes på sluttsammen, fordi andre har blitt tatt ut.

Det finnes dessverre ikke noe grundig oversiktarbeid når det gjelder hva som har kommet til og blitt trukket fra, eller hvordan rekkefølgen har blitt forandret. Jan Erik Vold har i *Under Hauges ord* (1996) en tallmessig oversikt over forandringene i diktbolkene både i diktutvalg og *Dikt i samling* (Vold 1996:393f). Hadle Oftedal Andersen har et appendiks i *Poetens andlet* (2002) om redigeringa av *Dikt i samling*, med en grundig gjennomgang av forandringene i diktboken/diktbolken *Seint rodnar skog i djuvet* (1956).

1.4 *Janglestrå*

“Av dei nye dikta er 39 plasserte under den avsluttande overskrifta ‘Janglestrå’, som kjem til i 1980”, skriver Hadle Oftedal Andersen noe unøyaktig (Andersen 2002:221). Det stemmer at 1994-utgaven, som er den siste Olav H. Hauge selv redigerer, har 39 dikt, men første gang *Janglestrå* dukker opp, inneholder den 29 dikt. Hele ni dikt blir lagt til *Janglestrå* i 1985-utgaven, med undertittelen *Ny og auka utgåve*.⁴ I 1994 legger Hauge til enda et dikt.

Posthumt blir det lagt til enda et dikt, og slik *Janglestrå* nå foreligger, inneholder denne diktbolken altså 40 dikt. Det kan se ut som om pocketutgaven av *Dikt i samling* fra 2008 har lagt alfabetdiktene i billedboken *ABC* (1986) til *Janglestrå*, siden de presenteres uten egen tittelside. Men dette skyldes en forglemmelse, og skal rettes opp til neste utgave av *Dikt i samling*.⁵ Antall dikt i *Janglestrå* fordeler seg slik:⁶

⁴. 1993-utgaven er den siste med denne undertittelen, til tross for at det kommer tillegg i senere utgaver av *Dikt i samling*.

⁵. Dette er ifølge opplysninger fra Bodil Capplen i e-post til meg 22.02.2010. Hun skriver i samme e-post også ”[...] at Janglestrå ikkje er siste boka hans lenger! Diktsamlinga ABC (1986) er siste!”

⁶. *Dikt i utval* (1964), redigert av Ragnvald Skrede, *Dikt i samling* (1972) og *Syn oss åkeren din* (1975), redigert av Jan Erik Vold, er ikke med i denne oversikten fordi *Janglestrå* først kommer med i utgaven fra 1980.

1980:29⁷

1981:29

1985:38

1993:38

1994:39

2000:40

2008:40

Men hva betyr ”janglestrå”, og hvordan skal vi forstå tittelen? Kanskje kan også tittelen gi noen hint om hvordan vi skal forstå diktene. ”*Janglestrå* er [...] tittelen på Hauges siste samling og kan leses som en diktmetafor: hvert dikt i samlingen er et janglestrå.” (Karlsen 2000:66) Leser vi i Andreas Bjørkum:⁸ *Målmeistaren frå Ulvik* (1998), finner vi denne definisjonen av tittelen:

janglestrå, n. (*Eitt og anna janglestrået / freistar liv i gruset*, «Glør -> s. 40; òg nytta som namn på ei samling med tillegg av dikt til «Dikt i saml.» 1980, men det er *ikkje* eigi bok, slik seinare samlingar kan gjeva inntrykk av, t.d. «Dikt i saml.» 1993, utan sidetal, men sida svarar til 281; tydingi er einsleg strå som sleng med vinden fram og attende, strå som svagar hit og dit; ofte i flt. grisne, lange grasstrå, skriv Hauge i brev 29. jan. 1994; jamfør Ross 1895 *jangla*, v. tyding 1 gå usikkert fram og attende, gå tumlande; gå og slenga, frå Hallingdal; ordet er velkjent hjå alle vaksne folk i Ulvik etter mi utspørjing hausten 1995, t.d. om strå som står att etter ein dårleg slåttekar, og Nils O. Børsheim gjev gode døme i brev til Hauge 30. mars 1966: *da sto'kje atte manje*

⁷. Diktet *Bladi losnar*, som avslutter *Janglestrå* i alle utgavene, mangler her i innholdsfortegnelsen, men det er med i boka.

⁸. Haugeordboka finnes, praktisk nok, også på Internett (<http://www.ht08.no/Default.aspx%3Fpageid=778.html>).

janglestraoæ i teien hans, bundi form flt.; nokre janglestrao).
(Bjørkum 1998:245)

Olav H. Hauge skriver i dagboken sin 10. november 1980, at "[...] eg syntes det var eit høveleg namn på den vesle bundelen med nye dikt." (Hauge IV 2000:605) Dette kan kanskje tyde på at Hauge selv så på det som en samling, "bundelen", at *Janglestrå* er ment som et tillegg og ikke som egen og selvstendig "diktbok". Noe jeg mener styrkes av at den aldri har vært publisert utenfor *Dikt i samling*.

2. Hauge-resepsjonen

Før vi kan nå *Janglestrå* nærmere inn på klingen, vil mottakelsen av Hauges diktning, og synet på den, danne et nyttig bakteppe. I framstillinger av Hauges diktning har det vært, og er det vel ennå, svært vanlig å dele forfatterskapet i to. Den første delen regnes som romantisk og tradisjonell, mens den siste delen regnes som modernistisk. Like vanlig som denne todelingen, er også synet på at forfatterskapet utviklet seg til det bedre. Særlig kommer dette til uttrykk i Jan Erik Volds sentrale essay fra 1967, trykket opp igjen gjentatte ganger, *Det går an å leve i hverdagen* òg (se Vold 1996:13ff).

Denne todelingen med påfølgende vurdering, har blitt beskrevet, kommentert - og imøtegått - mange ganger. Vi behøver derfor ikke bruke mye tid på det her, men kan bare vise til, blant mange andre, Ole Karlsens kapittel om dette i *Fansmakt og bergsval dom* (2000), innledningen til Hadle Oftedal Andersens *Poetens andlet* (2002) og Jørgen Magnus Sejersteds artikkel *Litteraturkritikk som hyrdediktning. Resepsjonen av Olav H. Hauge* i Haugennummeret til Syn og Segn, nr. 4, 2000.

2.1 Biografisk tilnærming

Det har i litteraturen rundt Olav H. Hauge vært en usedvanlig høy grad av personfokus. I svært mye av resepsjonen har Hauge som person framstått som sentral, noe som er litt uvanlig i nyere litteraturforskning. Nå som en ny generasjon, som aldri har møtt Hauge, har begynt å lese og skrive om diktene, skulle man kanskje tro at personfokuset stilnet litt.

Men i 2000 skjedde det en litterær hendelse av betydning for Hauge-forskningen og også for forståelsen av forfatterskapet. Olav H. Hagues *Dagbøker* kom ut i fem tykke bind, og ga både nye og gamle lesere en ny og direkte tilgang til personen Hauge. Dessuten kommenterer, justerer og korrigerer Hauge i dagbøkene sine noe av synet samtiden hadde på hans diktning.

Nå skal man ikke helt uten videre gi forfatteren siste ordet om egen diktning. Det kan være mange grunner til at han maskerer seg eller ønsker å villedde leserene. Men selv om diktene er viktigst, kaster dagbøkene lys over mangt og meget. Sammen med den øvrige sekundærlitteraturen, gjør dagbøkene det vrient å skrive seg ut av en biografisk tilnærming, som har vært så vanlig når det kommer til Hauge. Tidligere baserte mye seg på møter og intervjuer med Olav H. Hauge, nå trekker de fleste inn dagbøkene – gjerne som et tillegg eller for å kunne kommentere den tidligere resepsjonen. Tilsammen gjør dette at det kanskje ikke engang er ønskelig å gå rundt ”personen Hauge”, når man skal skrive om diktene og forfatterskapet.⁹

⁹. ”Men det gjelder her som i øvrigt, at der må være en affinitet mellom digterverk og metode. Verket skal så at sige kalde på eller passe til metoden; ellers kan det resultere i hurtige slutninger uten dækning i teskten og en reduktion av tekstens betydningspotensiale. Hvis man endelig indvender mod den biografiske læsning, at den konstruerer sammenhænge, som er resultat af eftertidens bedreviden, så siger man noget, som gælder enhver historisk bevidst læsning – ja, til dels enhver læsning af ældre tekster.” (Fibiger 2008:75)

3. Spredte bær trædd på spredte strå?

I dagboken sin skriver Olav H. Hauge i mars 1986 følgende interessante bemerkning om utviklingen av eget forfatterskap:

Ein engelsk kritikar segjer at dei seinare dikti mine ikkje er so gode som dei fyrste. Og det er eg samd i. Eg veit det sjølv at etter kvar[t] har det gjenge nedover, slikt er noko du kjenner.

Det er lenge sidan no. Men eg hugsar Dybvad sa til meg då *Spør vinden* kom, at samlingi var ikkje so god som dei fyrre, - han hadde det venteleg frå Skrede eller Dale. Og eg visste han hadde rett. (Hauge V 2000:270)

Det som er det mest interessante her, er at Hauge gir tilkjenne en omvendt vurdering av forfatterskapet enn den gjengse. Dessverre skriver han ikke noe mer om det her, så akkurat hva han legger i det får vi ikke vite i denne omgang.

3.1 Ein bundel dikt

Eirik Vassenden har i det tidligere nevnte Haugennummeret til Syn og Segn en betraktning rundt "vår" diktbolck:

Tekstane i Hauge si aller siste samling med dikt, *Janglestrå*, kan seiast å høyre heime i alle delar av forfattarskapen. Det meste, både tittelen Hauge har gitt desse dikta - "*Janglestrå*, nokre grisne, svagande strå i ein turr bakke" (10. november 1980) - og fleire nedteikningar i dagboka, tyder på at dette er ei oppsamling av eldre og nyare ting. (Vassenden 2000:15)

Som vi tidligere har vært inne på, så plasserte Hauge dikt inn i de forskjellige diktboldene etterhvert som nye utgaver av *Dikt i samling* kom ut. Det er noe usikkerhet rundt prinsippene bak innlemmingen. Noen av diktene stammer åpenbart fra samme tidsperiode som resten av diktene i samme bolk. Dette vet vi bl.a fordi de har vært på trykk i tidsskrift e.l. Svært ofte passer de også tematisk inn. Det kan også dreie seg om dikt som ikke kom med i første omgang og har blitt liggende, kanskje i kladd – som Hauge har bearbeidet i ettertid. Alle disse prinsippene kan ha vært virksomme, hver for seg eller sammen, i ulik grad.

Det kan se ut som Hauge i *Janglestrå* putter inn dikt som ikke hører hjemme i de øvrige diktboldene, og som Vassenden skriver, dreier det seg om både eldre og nyere dikt. Noe som styrker et slikt syn, er at selv etter 1980, når *Janglestrå*, først dukker opp, innlemmer Hauge tidligere upubliserte dikt i de øvrige diktboldene i *Dikt i samling*. I 1985-utgavene, som er den som har det største tillegget til *Janglestrå* med hele ni nye dikt, er fem nye dikt også innlemmet andre steder i samlingen.

3.2 Innledende dikt

Først i diktbolden *Janglestrå* står to dikt som kan leses som en innledning og kanskje en forklaring på hva vi kan vente oss i denne bolken. Diktene er ”Fjell lokkar ikkje meg lenger” og det velkjente ”Mange års røynsle med pil og boge”. Begge kan sies å handle om å finne, og innfinne seg med, sin plass i tilværelsen. De kan leses som at det er bra nok der man er, eller at man bør være fornøyd med det man ikke kan forandre på – som i Frans av Assisis berømte bønn: ”Herre gi meg styrke til å forandre det jeg kan forandre. Og også styrke til å akseptere det jeg ikke kan forandre”.

Vi leser det første diktet først:

Fjell lokkar ikkje meg lenger
Fjell lokkar ikkje meg lenger.
Eg har levt lenge nok millom kalde bredar.
Enno leitar eg meg fram i skogane, lyder
fylgjer elvane. Endå seint på året
kan du finna bær der.
Fjell lyt du yver skal du koma lenger.
Nutane fær stå der dei stend til méd.
(Hauge 1994:285)¹⁰

Hverken store fjell eller små nuter er fristende, selv om det er de man må over for å komme videre. Akkurat det, å komme videre, er ikke så viktig nå, det er greit her. Det er sent på året, og sent i livet(?), og det er her nede i skogen man fortsatt kan finne bær. Dikterjeg-et har ikke ork til de store strabasene. Leser vi dette, som jeg nettopp foreslo, som en innledning til *Janglestrå*, kan fjell og nuter være diktbøker og bær spredte dikt. Det finnes ennå spredte dikt og tilgang til diktning, men ingen diktbøker. De finnes der for å bundle sammen, samle sammen og tre på (jangle)strå, som en tilvekst til det som allerede finnes.

Neste dikt kretser rundt den samme tematikken, som nevnt.

Mange års røynsle med pil og boge
Det er den svarte prikken
midt i skiva du skal treffa,
nett den, der
skal pili stå og dirra!

¹⁰. Diktene vil for det aller meste bli sitert fra 1994-utgaven av *Dikt i samling*, som var den siste Olav H. Hauge selv redigerte og følgelig den siste han autoriserte.

Men nett der treffer du ikkje.
Du er nær, nærare,
nei, ikkje nær nok.
So lyt du gå og plukka upp pilene,
gå tilbake, prøva på nytt.
Den svarte prikken tergar deg.
Til du forstår pili
som stend der og dirrar:
Her er òg eit midtpunkt.
(Hauge 1994:285)

Nå må det først slås fast at ingen av disse to diktene eksplisitt tematiserer diktning, og enda mindre tilblivelsen av *Janglestrå*. Men det er interessant å lese dem opp mot det Hauge skriver om *Janglestrå* og utviklingen av eget forfatterskap. Leser vi dette diktet på samme måte som det forrige, virker det som om det er vanskelig å gjenta gamle bedrifter. Det blir ingen fulltreff lenger. For vi må gå ut fra at en som har "[m]ange års røynsle med pil og boge" er vant til å skyte blink. Som vi var inne på, kan disse diktene leses som om de utsier at man bør være fornøyd med det man har.

Men den Hauge som skriver i dagboken at han vet at han var bedre dikter i sin tidlige diktbøker enn i de senere, er kanskje ikke så fornøyd med det han har? Han har kanskje mange ganger gått tilbake og prøvd på nytt – uten å få til de fulltrefferne han ønsket seg. Da får man glede seg over at man "kan finna bær", selv om man ikke lokkes til å gå over fjellet. Det får være greit at man ikke treffer blink, det kan likevel være av verdi.

3.3 Ut or løynde skogdjup

“Janglestrå” er et uvanlig ord, og foruten å være tittelen på siste diktbolk i *Dikt i samling*, blir det brukt av Olav H. Hauge i bare et dikt. Diktet hører hjemme i *Glør i oska* og foregår i skogen, som diktjegg-et i ”Fjell lokkar ikkje meg lenger” forteller om: ”Enno leitar eg meg fram i skogane, lyder / fylgjer elvane. Endå seint på året / kan du finna bær der.”

Revebjøllor i grustaket

Ei gapande flengje i skogen,
eit stygggrive sår,
attrasa ligg det og urudt,
nedetter uthola bardar
torvone heng;
gloande grustippar
og digre grjotdungar
raudbrenn i solheten,
kiselflak
i regnvaska hummel
blenkjer og brår,
eit hjul av ei trillebår
stikk upp or sanden,
rotnande plankestubbar
ligg att og sleng.

Utmark og ulende kringum.
I teigronnd og trø
stend bjønnebær i krapar
og ungbjørk med slikjande
smylve um legg.

Grustaket ligg der
audsleg og berrflect,
ein skamfleck i skogen
som mangslugne livet
i villmarki
tek til å grø;
det sådde reinrosa
i gjøttor under jøkulen,
og feste lilja høgt
i flogbratt vegg.

Hjelpest so åt: livet
og krefter i spel,
haustvind og røytande regn.
Rotveltor rusar utfor,
og moldtorvor slør
nedetter glovrute sandras,
lausmød og furetoll
roar seg i aurgryvl,
rusk og tros
legg seg i sanden og el
namn til mold,
eit og anna janglestrået
freistar liv i gruset,
her og kvar det nikkar
blåe fingerbjør.

Frå alle leider kjem det,
grustak imot,

villgras og blomar i marki,
fuglar ber frø dit
som røtes i sand,
bjønnebær kjem krupjande
og klunger.
Ut or løynde skogdjup
kjem revebjøllor,
med grønne spjot;
i kvite steinurdi
stormar dei i døden,
ingen stad i skogen
kjem dei slik i brand!
(Hauge 1994:33-34)

”[J]anglestrået [som] freistar liv i gruset”, peker direkte til tittelen på diktbolken som er vårt tema. Som Karlsen var inne på, så kan vi tenke oss at hvert dikt i bolken er et janglestrå. (Karlsen 2000:66) Det stemmer godt med de neste diktene vi skal lese, som nettopp er hentet fra *Janglestrå*. Diktene er nettopp slike janglestrå som har blitt stående igjen, om ikke nødvendigvis etter en dårlig slåttekar. Som Ole Karlsen har vist, så peker ”Revebjøllor i grustaket” også fram mot andre deler av forfatterskapet.

Imidlertid er revebjellene [...] dikterord, og slik knyttes det naturskjønne og det kunsts skjønne sammen [...] På denne måten peker ”Revebjøllor i grustaket” ikke bare frem mot den tredje fasen av forfatterskapet, men også frem mot flere av diktene i de tre samlingene fra 1951, 1956 og 1961. (Karlsen 2000:67)

3.4 Karar etter glør i oska

Viser ”Revebjøllor i grustaket” fram til kommende bøker og ikke minst til *Janglestrå*, så er det to dikt i *Janglestrå* som det kan synes viser tilbake til debutboka *Glør i oska* (1946). Diktene er ”Eg tømmer omnskuffa” (som følger rett etter ”Fjell lokkar ikkje meg lenger” og ”Mange års røynsle med pil og boge”), og avslutningsdiktet ”Bladi losnar”. Først og fremst er det ordvalg som viser tilbake til *Glør i oska*. Men også innholdet, særlig i det første av disse diktene kan leses som om det ikke gløder like sterkt lenger.

Eg tømmer omnskuffa

Nokre nattvake stjerner heng yver fjelli

då eg kjem ut. Skaren lyser kvit

millom furuleggene i vårljoset.

Glørne syd i snøen då eg tømmer omnskuffa.

Raknande draumar spreidest med oska i grå vind.

(Hauge 1994:286)

Som vi ser handler det her om både ”glørne” og ”oska”, og om drømmer som rakner. Diktjegg-et har med seg glør og drømmer ut fra natten og inn i dagen, og både glør og drømmer blir borte. Selv om de syder litt i møte med dagen, så overlever de ikke. Selv det som blir igjen, ”raknande draumar” og ”oska”, blir borte med vinden. Det er et stykke fra diktjegg-et i *Glør i oska* som ”lever og gløder” i diktet ”I dag og i morgon” (Hauge 1994:15), som innleder *Dikt i samling*. Kanskje er det også de fjellene som ikke lokker lenger, som ”nokre nattvake stjerner heng yver”? Det er altså mye som minner om vår lesning av de to forrige diktene, det er ikke like mye å hente lenger og det beste ligger tilbake i tid.

I kjente dikt som ”Dette lyt du bera” (Hauge 1994:101) og ”Det er den draumen” (Hauge 1994:234) er drømmen viktig, både for kreativitet

og fullbyrding. En kobling mellom vind og drøm som "[...] bilete på korleis diktet kjem til og verkar [...]" (Karlsen 2008:61) finner vi også i diktet "Teppet", et dikt som posthumt er kommet med i *Janglestrå* (2000), men her er tonen noe mer optimistisk:

Teppet

Vev meg eit teppe, Bodil,
vev det av synar og draumar,
vev det av vind -
Slik at eg, som beduinen, kan
breida det ut når eg bed,
sveipa det um meg
når eg søv,
og kvar morgon ropa:
Bord duka er!
Vev det til
ei kappe
i kulden
til eit segl
på min båt!
- Ein dag skal eg setja meg på teppet
og sigla burt på det
til ei onnor verd.
(Hauge 2000:289)¹¹

¹¹. "Teppet" er sitert etter 2000-utgaven av *Dikt i samling*, som er første gang dette diktet kom med i *Janglestrå*. Punktumet i 7. vers, etter "når eg søv", en feil som blir gjentatt i 2008-utgaven, har jeg rettet til et komma.

Ole Karlsen har skrevet om ”Teppet”, at ”[...] [s]låande ved dette diktet er sjølvsgat korleis andre Hauge-dikt kling med når ein les det. [...] [V]i [kan] godt lese det som eit programdikt om kunst, om kvar han kjem frå, kva han kan brukast til, og kva han kan utrette.” (Karlsen 2003:68) Leser vi dette opp mot nettopp ”Eg tømmer omnskuffa”, så ser vi at ”drømmestoffet” dikt kan skapes der av blir destruert av den vinden som kunne gitt et løft. Vi kan også koste på oss å bemerke den biografiske opplysningen i ”Teppet”, Bodil er selvsagt Bodil Capplen, billedveversken Olav H. Hauge var gift med. Den biografiske tilnærmingen klinger også med i selve diktet.

Det siste diktet vi skal lese, peker også tilbake til debutboken, noe Idar Stegane peker på i videointervjuet med Hauge (Hauge, Stegane 1988). Stegane viser noe reservasjon mot en slik forståelse, om at ringen nå er sluttet, men Olav H. Hauge synes det godt går an å lese det slik.

Bladi losnar

Lat han ha dei,
tenkjer bjørki, og
lèt vinden fara med

dei gule bladi, -
naki stend ho att
og frys i tunt ris.

Ingen ting er som
å vera fatig,
ikkje har ho

anna eit skrav
å stå på

heller.

Naki vert eiki òg, men

ikkje fatig.

Umtenkt syg ho

nerken or bladi, fyrr

ho slepper dei,

eitt for eitt,

då søv ho for lenge sidan

under grå bork,

krøklute greiner

karar i myrkret

etter stjernone,

og røtene stikk djupt

i livd mold.

(Hauge 1994:311)

I det nevnte videointervjuet så er det ordet ”karar” som Olav H. Hauge og Idar Stegane snakker om, og lar slutte sirkelen tilbake til *Glør i oska*. Stegane sier at han bare har hørt ordet om å kare ull og å kare sammen ”glør i oska”. De snakker også om hvordan eika griper hele landskapet, med greinene mot i himmelen og røttene ned i jorda. I dette diktet er det eika som ”karar i myrkret etter stjernone”, det kan være de samme ”nattvake stjernor” diktjeg-et ser ”heng yver fjelli” i diktet ”Eg tømmer omnskuffa”. Vi ser ihvertfall hvordan enkelte ord og idéer går igjen.

Men vi kan også reflektere rundt forskjellen på ”eiki” og bjørki”. “I ‘Bladi losnar’ møter vi altså to ‘heimlege’ tre, ‘bjørki’ og ‘eiki’, idet ‘vinden’ som det tredje metapoetiske element – alle motivene kjenner vi fra *Glør i oska* – tar tak i bladene [...]” (Karlsen 2000:264) Dette diktet er altså selvsagt noe langt mer enn en nøktern beskrivelse av løvtrær.

Det antropomorfistiske i sin egen diktning har Hauge kommentert flere ganger, bl.a. i et brev til Jan Erik Vold: ”Det antropomorfistiske draget De finn i sumt av det eg har skrive, har kome sjølvsagt, eg har helst gjort minder av det enn det hadde vore naturleg for meg, eg har sett tingi slik.” (Vold 1996:215) Men det er uansett ikke vanskelig å se at dette diktet dreier seg om mennesketyper, eller måter å forholde seg til livet og om verden.

Bjørka slipper fra seg alt den har i et ras, og står naken og fattig tilbake. Kanskje i et slags (ungdommelig) overmøt, eller kan det ha å gjøre med at den kommer fra skrinne kår? Eika er av en annen karakter, og suger næring fra det som har vært og slipper bladene fra seg ”eitt for eitt”. Men da sover den allerede, og drømmer får vi tro. Stegane nevner, i videointervjuet, at eika, som griper hele landskapet, med greinene i himmelen og røttene i jorda, også griper hele forfatterskapet.

Avslutningen får med himmel og jord i et samlenede bilde, og det finnes rikelig med stjerner og jord gjennom forfatterskapet. Mold og bjørk finner vi også i diktet ”Revebjøllor i grustaket”, det diktet der ”eit og anna janglestrået freistar liv i gruset”. Sett sammen med ringen som sluttes tilbake til *Glør i oska*, med å kare etter stjernene, og at det griper om hele forfatterskapet, blir dette et flott avslutningsdikt.

4. Til slutt

Som vi har sett, er *Dikt i samling* langt mer enn bare de tidligere diktbøkene i samleutgave, det er en svært gjennomredigert verk som fremstår som sin egen helhet. Det er i denne helheten *Janglestrå* oppstår og er en tilvekst til. Selv kalte han disse tilleggene ”utfylling”:

Om den utgåva av *Dikt i samling* som kom i 1993, skreiv han dette i eit brev: ”Ja, eg las korrektur på *Dikt i samling* 1993 i juli. Det såg ikkje verst ut. Dei nye dikti – nye er dei ikkje men dei har ikkje stått på prent fyrr – er det ikkje mykje med, men eg tok dei til utfylling for nokre dikt eg strauk.”

(Karlsen 2006:65)

På mange måter er det 1994-utgaven som er Olav H. Hauges siste diktbok. Det er ihvertfall den siste han selv redigerer. Den har også nye dikt, hvorav et i *Janglestrå*; ”Orvar-Odd”, men den har ikke undertittelen *Ny og auka utgåve* og for første gang er heller ikke diktene som er plassert inn markert i innholdsfortegnelsen. ”Ein kan tenkje seg at dette må vere den definitive Hauge i samling.” (Karlsen 2006:65)

Kanskje oppstår *Janglestrå* av en nødvendighet hos en dikter som har sluttet å skrive diktbøker? Siste egentlige diktbok, *Spør vinden*, kommer ut i 1971 og året etter kommer første utgåve av *Dikt i samling*. Etter dette kommer det altså ikke flere diktbøker, og vi kan ikke vite sikkert om det kommer helt nye dikt. En stor del av tilfanget til samlingen er dikt som stammer fra langt tilbake, og det gjelder også diktene i *Janglestrå*.

Foruten de fem diktene vi har lest fra *Janglestrå*, hvorav det ene, ”Teppet” er lagt til posthumt, kan vi merke oss at det er flere dikt om

diktere ("Egil", "Ved hytta til Einar Bendediktsson", "Paul Celan", "Etter lesnaden av Guillevic" og "Eg stoggar under den gamle eiki ein regnvêrsdag"). Sammen med andre dikt, som f.eks de vi har lest, som har et metapoetisk drag, gir det hele *Janglestrå* et tilfang av metapoesi. Det gjør at vi godt kan lese *Janglestrå* som en poetisk epilog, eller kommentar, til *Dikt i samling*.

Lest slik, gir den blant annet en oppvurdering av den romantiske siden ved forfatterskapet. Flere av dikterportrett-diktene kan lese inn i en romantisk tradisjon. "[...] Egils [...] poesi lar seg knytte opp mot en romantisk poetikk og skriftpraksis, særlig sett i lys av [...] Hauge-dikte[t]." (Karlsen 2000:267) Avslutningsdiktet "Bladi losnar", med sin plante- og vekstmetaforikk, skriver seg også inn i en romantisk tradisjon. Selve tittelen på tillegget *Janglestrå*, viser jo også til en plante- og vekstmetaforikk.

Dette gjør at *Dikt i samling* har en sterk tendens mot romantisk diktning i sin siste del. Dermed er ikke Olav H. Hauge en romantisk dikter bare i begynnelsen av forfatterskapet, slik resepsjonen, ihvertfall den mest populære delen, har hatt for vane å hevde. Gjennom den stadige redigeringen av sine *Dikt i samling*, fikk Hauge den til å framstå mer som en helhet. At denne helheten, til slutt, skulle få vise fram mer av romantikeren Olav H. Hauge, kan følgende sitat også tyde på:

Eg spurde han ein gong (i 1989) kvifor "Bøn" (frå fyrst av "Skaldebøn") var teke bort. "Kanskje eg tykte diktet var for romantisk", svarte han, og la til diktet skulle "på plass att" om det vart "høve til å laga i stand ei ny utgåve". Fyrst i 1994-utgåva er diktet på plass - om lag der det ein gong sto frå byrjinga av - i *Glør i oska*. (Karlsen 2006:65)

Med redigeringen av *Dikt i samling* og med dikttillegget *Janglestrå*, etterlater Hauge seg en korreksjon til oppfatningen av utviklingen i forfatterskapet. Utviklingen fra tradisjonell og romantisk til moderne og nyenkel – og til det bedre – er nok ikke ikke så entydig og rettlinjert som enkelte har lest den til. Men med sin siste versjon av *Dikt i samling*, og tildels de foregående utgavene, etterlater Hauge et poetisk verk som gjør en slik lesning og vurdering enda mer vanskelig.

Siden Hauge stadig gjorde om på *Dikt i samling*, er det selvsagt ikke mulig å vite om han ville komme til å gjøre flere forandringer. Men 1994-utgaven er den siste vi har som han selv autoriserte. Det er, som Karlsen skriver, ”den definitive Hauge i samling”. (Karlsen 2006:65) Med den distinksjonen vi har gjort mellom diktbøker, diktbølker og diktsamlinger, hvor en diktbok er en sluttet helhet, vil man kunne hevde at det er denne utgaven som er Olav H. Hauges siste diktbok.

Referanse

- Andersen, H.O. (2002) *Poetens andlet: Om lyrikaren Olav H. Hauge*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Bjørkum, A. (1998) *Målmeistaren frå Ulvik. Ord og former hjå Olav H. Hauge*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Fibiger, J., Lütken, G. & Mølgaard, N. (2008) *Litteraturens tilgange*. Academica, København.
- Hauge, O.H. (2000) *Dagbok 1924-1994, I-V*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, O.H. & Stegane, I. (1988) *Olav H. Hauge les dikt (videointervju)*. Kalliope, Oslo.
- Karlsen, O. (2000) *Fansmakt og bergsval dom: en studie i Olav H.*

Hauges romantiske metapoesi. Unipub, Oslo.

Karlsen, O. (2003) *Ord og bilete: ekfrasen i moderne norsk lyrikk.* Det Norske Samlaget, Oslo.

Karlsen, O. (2006) *Streiflys: om moderne nordisk lyrikk.* Unipub, Oslo.

Sejersted, J.M. (2000) Litteraturkritikk som hyrdediktning. Resepsjonen av Olav H. Hauge. *Syn og segn*, 4, 30-39.

Sæterbakken, S. & Kampevold Larsen, J. (2008) *Norsk litterær kanon.* Damm, Oslo.

Vassenden, E. (2000) Utlevering og atterhald. Olav H. Hauges *Dagbok 1924-1994.* *Syn og segn*, 4, 4-23.

Vold, J.E. (1996) *Under Hauges ord.* Det Norske Samlaget, Oslo.

Olav H. Hauges diktbøker

Hauge, Olav H. (1946) *Glør i oska.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1951) *Under bergfallet.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1956) *Seint rodnar skog i djuvet.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1961) *På Ørnetuva.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1962) *På Ørnetuva, 2. opplag.* Noregs Boklag, Oslo.

(Med etterord av Ragnvald Skrede)

Hauge, Olav H. (1966) *Dropar i austavind.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1971) *Spør vinden.* Noregs Boklag, Oslo.

Hauge, Olav H. (1973) *Spør vinden, 2. opplag.* Noregs Boklag, Oslo.

Olav H. Hauges dikt i utvalg og samling

Hauge, Olav H. (1964) *Dikt i utval.* Noregs Boklag, Oslo. (Ved Ragnvald Skrede)

Hauge, Olav H. (1972) *Dikt i samling.* Noregs Boklag, Oslo.

- Hauge, Olav H. (1975) *Syn oss åkeren din*. Den norske Bokklubben, Oslo. (Ved Jan Erik Vold)
- Hauge, Olav H. (1980) *Dikt i samling*. Noregs Boklag, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1981) *Dikt i samling*. Noregs Boklag, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1985) *Dikt i samling*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1988) *Mange års røynsle med pil og boge*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1993) *Dikt i samling*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1994) *Dikt i samling*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, Olav H. (1998) *Det er den draumen*. Det Norske Samlaget, Oslo.
(Ved Bodil Cappelen)
- Hauge, Olav H. (2000) *Dikt i samling*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Hauge, Olav H. (2008) *Dikt i samling (pocket)*. Det Norske Samlaget, Oslo.

REFERAT FRÅ STYREMØTE, 19. OKTOBER 2009

Tanks Videregående skole, Bergen

Til stades: Torbjørg Austrud (referent), Johs Bleie, Øystein Hide, Unni Solem og Stephen J. Walton.

Sak 1: Godkjenning av innkalling og referat frå førre styremøte

Sak 2: Status for Haugesenteret

Det vart gjort greie for siste nytt, og referat frå Stiftinga sitt styremøte 16. september 2009 vart lagt fram. Status (juridisk) for boksamlinga på Rossvoll vart diskutert.

Sak 3: Status Poesifestivalen og programkomiteen

Programutkast til Poesifestivalen 2010 vart lagt fram og kommentert. Det vart og diskutert om Venelaget skal arrangere litteraturkonferanse / litteraturseminar i høve festivalen i 2010.

Sak 4: Prisutdelingar

Status for Amboltpris, Ung Poesi og Studiestipend. Styret avventar forslag frå komiteen for Amboltprisen, Ung Poesi vert utlyst på nyåret, og det vart foreslått at studiestipendet ikkje vert utlyst for 2010.

Neste styremøte vert måndag 22. februar kl. 18, i Bergen.

REFERAT FRÅ STYREMØTE, 22. FEBRUAR 2010

Tanks Videregående skole, Bergen

Til stades: Johs Bleie, Øystein Hide, Unni Solem (referent), Stephen J. Walton.

Fråfall: Torbjørg Austrud, Daniel Hydle, Elin Rondestveit.

1. Godkjenning av innkalling og referat frå forrige styremøte

2. Status for Haugesenteret og boksamlinga

Unni, som er Venelaget sin representant i styret for Olav H. Hauge-stiftinga, gjorde greie for kva som no skjer med boksamlinga.

Ein viktig milepæl: Det er vedteke ein intensjonsavtale om konsolidering med Nynorsk Kultursentrum, som og driv Ivar Aasen-tunet og Dei nynorske festspela.

3. Status Poesifestivalen og programkomiteen

Programmet er på det næraste ferdig og det ser ut til at årets festival vert rik på opplevingar både musikalt og litterært.

4. Litteraturseminar under poesifestivalen

Stephen har vore i kontakt med Høgskulen i Bergen v/Aslaug Nyrnes, etter eit møte 8. desember 2009. Dei har laga eit godt utgangspunkt for fagleg innhald.

Praktisk:

- Seminaret vert 1 dag, dvs. torsdag 16. september, kl. 12.00-18.00.

- Programskisse er lagt fram, og invitasjon til påmelding vert klargjort.
- Seminaret skal ha 30 deltakararar, og seminaravgifta er kr 500.
- Stad for seminaret vert anten Ulvik kurs- og konferansesenter eller Haugesenteret i Ulvik.

5. Prisutdelingar i 2010

Det har kome fleire framlegg til vinnar av Amboltprisen 2010. Komiteen tek si avgjerd innan 1. juni 2010.

6. Vedtektene for Olav H. Hauge-stiftinga og Venelaget Olav H. Hauge

I vedtektene til Stiftinga står m.a: ”I styret skal sitja ein representant frå Den Norske Forfattarforening ...”

Venelaget sender oppmoding til Hauge-stiftinga om at ein representant for Forfatterforeningen kjem inn i styret.

I vedtektene til Venelaget står m.a. at ein skal ha ”medlem i styret for eit museum knytt til diktarheimen til forfattaren på Rossvoll”. Slik stoda er no, i samband med at Stiftinga vil etablere eit Haugesenter i det gamle heradshuset, er dette misvisande og paragrafen bør oppdaterast.

7. Bok med foredragssamling frå litteraturseminaret i Ulvik 2008

Stefan A. Sture har etterlyst utgjeving i bokform av foredraga frå litteraturseminaret ved Poesifestivalen i 2008. Avtale frå 2008 var at Haugesenteret skulle gje ut dette. Venelaget kan ikkje ta på seg dette, og dåverande aktuelle kontaktperson ved Haugesenteret har slutta. Ei løysing kan vere å leggje bidraga ut på heimesida til Venelaget og/eller

Haugesenteret. Ein kontaktar Sture og diskuterer dette vidare med han og dei ulike bidragsytarane.

8. Olav H. Hauge på engelsk

I samband med internasjonal lansering av Vigdis Nielsen sin film om Hauge, har Øystein har laga ein oversikt over tidlegare utgjevne Hauge-tekstar på engelsk. Det hadde m.a. vore behov for ei ny utgjeving i samband med lansering av filmen i England. Stephen kjem med framlegg om at ein skal kontakta NORLA - Norwegian Litterature Agency - i samband med dette. Framlegg om eit seminar der ein samlar t.d. 5 omsetjarar (norsk-engelsk). Dei kan arbeida med kvarandre sine tekstar. Ideen vert lagt fram for Guro ved Haugesenteret, NORLA, Det Norske Samlaget og dei aktuelle engelske/amerikanske forlaga.

Neste styremøte vert torsdag 8. juni kl 18, i Bergen.

VEDTEKTER FOR VENELAGET OLAV H. HAUGE

Vedtektene vart samrøystes vedtekne på skipingsmøtet 21. august 1999 på Elvatun i Ulvik.

1. Namnet på laget er "Venelaget Olav H. Hauge".
2. Føremålet med laget er å fremja interessa for Olav H. Hauge si dikting.
3. Medlemar av laget greier ut medlemspengar, som vert fastsette på årsmøtet.
4. Venelaget skal gje ut medlemsblad.
5. Venelaget skal ha medlem i styret for eit museum knytt til diktarheimen til forfattaren på Rossvoll, og ein medlem for dei kommunale poesidagane. Det skal veljast varafolk for desse to.
6. Venelaget skal ha styre med leiar, nestleiar, kasserar, skrivar og styremedlem. Det skal veljast to varafolk. Leiaren er på val ved kvart årsmøte, medan dei andre i styret og på varalista går skiftesvis ut, slik at styremedlem, skrivar og ein av varafolka på skipingsmøtet vert valde for ein bolc.
7. Årsmøtet vert halde i samband med "Poesidagane i Ulvik", annakvart år. Årsmøtet skal kunngjerast minst ein månad på førehand. Det skal ta føre seg årsmelding og rekneskap, og elles planlegging for komande arbeidsbolc. Årsmøtet vel òg valnemnd og ettersyn. Vala er for to år.
8. Omframnt årsmøte vert halde når styret eller 1/5 av medlemane krev det.
9. Endringar av vedtektene eller eit krav om oppløysing av venelaget kan berre gjerast på vanleg eller omframnt årsmøte. Då krevst det at 2/3 av dei frammøtte er samde om det. Om det kjem vedtak om oppløysing, skal midlar og verdiar gå til museet, som ber namnet til Olav H. Hauge.

Svarhe Krossar
i kvite sajo
lister: regnet grøve

STYRET OG ADRESSER

På årsmøtet på Rossvoll laurdag 20. september 2008, vart dette styret valt:

- Styreleiar: Unni Solem, Ulvik
(Venelaget sin representant i Olav H. Hauge-stiftinga)
- Nesteleiar: Øystein Hide, Cambridge, (UK)
- Styremedlem: Johannes P. Bleie, Bergen
- Styremedlem: Torbjørg Austrud, Ulvik
(Venelaget sin representant i Ulvik Poesifestival)
- Styremedlem: Stephen J. Walton, Volda

Kontakt oss på desse adressene:

E-post: styret@venelagethauge.no
Adresse: Venelaget Olav H. Hauge
v/Unni Solem
Postboks 5, 5731 Ulvik
Telefon og SMS: 91695164

Fundes de klake uve
Olav H. Hauge